

‘Quickscan natuurtoets

Steenbeekweg 1, Lunteren’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **'Quickscan natuurtoets Steenbeekweg 1, Lunteren'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 10-265

Status: Definitief

Datum: 13 juli 2010

Auteur: Ing. M. (Martijn) Bunskoek

Veldonderzoek: Ing. M. (Martijn) Bunskoek

Eindredactie: Ir. A. (Arjen) Goutbeek

Opdrachtgever: Fam. Schuthof

Contactpersoon: Dhr. G. van Garderen van Architectenbureau DBL-Lunteren

EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Bunskoek, M. (2010). 'Quickscan natuurtoets Steenbeekweg 1, Lunteren'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-265. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode	5
3.2	Flora	5
3.3	Vleermuizen.....	5
3.4	Overige zoogdieren	6
3.5	Broedvogels.....	6
3.6	Overige soorten.....	7
4	Geraadpleegde bronnen.....	9

Bijlage

I	Wettelijk kader
---------	-----------------

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Fam. Schuthof (contactpersoon dhr. G. van Garderen van architectenbureau DBL-lunteren) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van een ruimtelijke onderbouwing voor de voorgenomen herinrichting op het erf Steenbeekweg 1, te Lunteren.

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingrepen op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en het vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Het onderzoeksgebied ligt in het landelijk gebied en maakt geen deel uit van een gebied dat is beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet, Nota Ruimte of ander gebiedsgericht beleid. Op basis van de afstand, aard van de ingreep en tussenliggende barrières zijn uitstralende effecten op dergelijke gebieden ook niet aan de orde.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde, zoogdiersoorten aangetroffen en te verwachten. Vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde zoogdieren, waaronder vleermuizen, zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht;
- In de vervallen schuur komt mogelijk de jaarrond beschermde Steenuil voor. In de stallen komen enkele broedparen van de Huismus, Boerenzwaluw en Turkse tortel voor. In en langs de rand van het plangebied kunnen algemene broedvogelsoorten die kenmerkend zijn voor struvelen en tuinen, zoals Winterkoning, Merel en Houtduif, tot broeden komen;
- Overwintering van enkele laag beschermde amfibieënsoorten is te verwachten in het plangebied;
- Er zijn geen reptielen of beschermde planten, ongewervelden en vissen aangetroffen en/of te verwachten. Geschikte biotopen hiervoor ontbreken.

Vrijstelling en mitigerende maatregelen

- Vanuit de natuurwetgeving zijn geen vervolgstappen noodzakelijk omdat de plannen de functionaliteit van het leefgebied van Steenuil en Huismus niet aantasten;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Echter, een soort als Boerenzwaluw broedt soms tot half september, de Houtduif tot half november en de Turkse tortel soms tot half december;
- Bij de beoogde plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor de in voorliggende situatie aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet;
- Om schade aan kleine landzoogdieren en amfibieën te minimaliseren is het wenselijk - indien de planning van de activiteiten dit toelaat - werkzaamheden in het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september- december (mits vorstvrij).

1 Inleiding

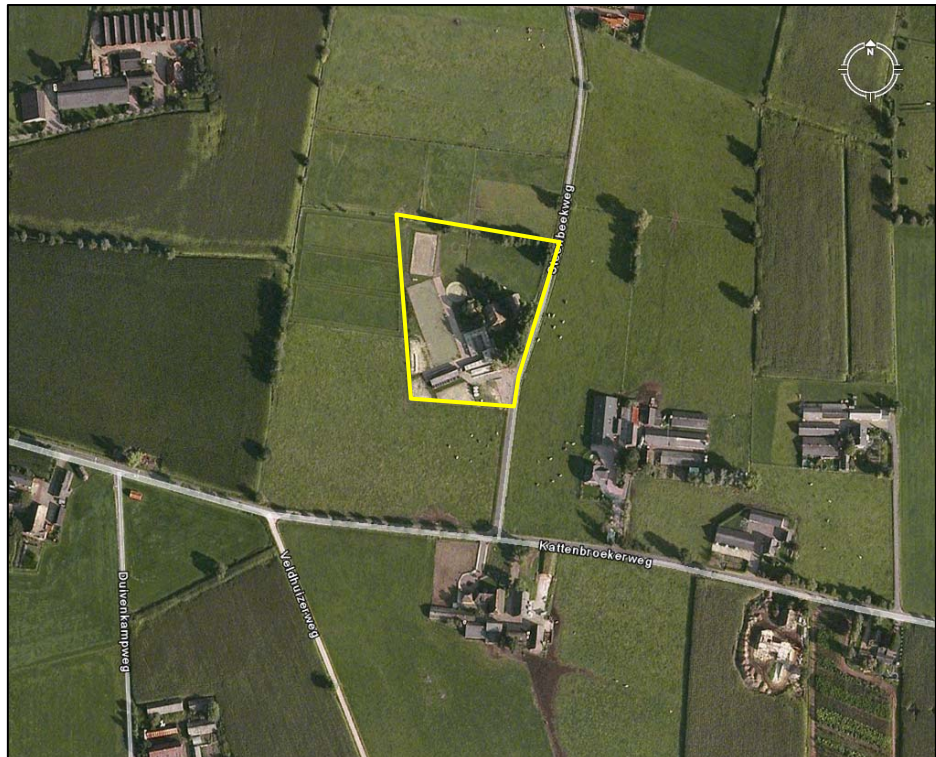
1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Fam. Schuthof (contactpersoon dhr. G. van Garderen van architectenbureau DBL-lunteren) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van een ruimtelijke onderbouwing voor de voorgenomen herinrichting op het erf Steenbeekweg 1, te Lunteren.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgericht natuurbeleid. Een toelichting op deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage I.

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Lunteren en bestaat uit een woonboerderij met naastgelegen paardenstallen, rijbakken, paddocks en een vervallen schuur. Daarnaast zijn enkele groenstructuren aanwezig. De voorgenomen plannen bestaan uit uitbreiding van bestaande bebouwing en andere aanpassingen zoals de aanleg van een nieuwe paardenbak inclusief paardenboxen en een opslag voor stro. Daarnaast zal enige beplanting worden aangeplant. Ten behoeve van de plannen zullen enkele bomen worden gekapt en lokaal beplanting worden verwijderd. De huidige stallen worden overkapt. Daarnaast wordt de huidige longecirkel verplaatst en blijft de vervallen schuur behouden.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (gele omlijning) in het buitengebied van Lunteren (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4: Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welke gebiedsbescherming uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte (bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied).

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden - tezamen Natura 2000-gebieden genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten. De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen, vogels en/of ander soorten. Plannen of projecten in, of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

Natura 2000-gebied

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Veluwe, gelegen op een afstand van ruim 1,7 kilometer. Dit gebied is aangewezen voor 10 broedvogelsoorten, 7 habitattoorten en 17 habitattypen van de hogere zandgronden.

Gezien de aard van de bestemmingsplanwijziging en de grote afstand zijn negatieve effecten van de voorgenomen plannen op het Natura 2000-gebied niet te verwachten.

Beschermde Natuurmonument

In de wijde omgeving van het plangebied liggen geen Beschermde Natuurmonumenten. Effecten van de plannen op dergelijke gebieden zijn dan ook niet te verwachten.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gerealiseerd en worden ondermeer ganzenfoerage- en weidevogelgebieden aangewezen.

Ecologische Hoofdstructuur

Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt de 'Nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Het onderzoeksgebied is niet begrensd als EHS. Het dichtstbijzijnde als EHS aangemerkt gebied ligt op een afstand van ruim 1,6 kilometer ten zuiden van het plangebied. Op basis van de aard en omvang van de bestemmingsplanwijziging is aantasting van de EHS niet aan de orde.

Natuur buiten de EHS

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat door de provincie Gelderland is aangewezen als weidevogel- of ganzenfoerageergebied. Aantasting van dergelijke gebieden door de bestemmingsplanwijziging wordt dan ook niet verwacht.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Op 30 juni 2010 is een veldbezoek uitgevoerd. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet (FFW) en vooral aan de juridisch zwaardere beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4: Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en/of te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.2 Flora

In het plangebied zijn uitsluitend algemene soorten van voedselrijke graslanden, bermen en ruderaal plaatsen aangetroffen als Akkerdistel, Pitrus, Ridderzuring, Witte klaver, Varkensgras, Scherpe boterbloem, Grote brandnetel, Gewone paardenbloem, Vogelmuur, Gewone rolklaver en Kleine brandnetel.

Beschermde plantensoorten of soorten van de Rode Lijst zijn niet aangetroffen en worden gezien de terreingesteldheid ook niet in het onderzoeksgebied verwacht.

3.3 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare en tochtvrije ruimten in bomen, huizen, kelders etcetera.

Bebouwing

Op basis van de uitgevoerde visuele inspectie wordt geconcludeerd dat in de paardenstallen geen potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. In de bebouwing ontbreken geschikte invliegopeningen tussen bijvoorbeeld de muren en de dakrand en dakbedekking. Bovendien bestaan de stallen uit open constructies waardoor nauwelijks tochtvrije plekken aanwezig zijn. Vaste verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen kunnen daarom worden uitgesloten.

Bomen

De bomen in en langs het plangebied zijn geïnspecteerd op aanwezigheid van holten, spleten en scheuren die dienst kunnen doen als vaste verblijfplaats van boombewonende vleermuizen. Deze zijn niet aangetroffen. Vaste verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kunnen zodoende ook worden uitgesloten.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer

alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

De plannen geven geen aanleiding schade te veronderstellen aan vliegroutes van vleermuizen. In het plangebied worden namelijk geen opgaande lijnvormige structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als vliegroute.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Door de aanwezigheid van bomen in en langs de rand van het plangebied wordt het plangebied naar verwachting in de huidige situatie gebruikt als foerageerhabitat voor kleine aantallen vleermuizen. Het onderzoeksgebied zal echter ook in de toekomst geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen vormen. Zodoende is geen sprake van schade aan onmisbaar foerageergebied.

3.4 Overige zoogdieren

Er is specifiek gelet op het voorkomen van een zwaarder beschermde soort als Steenmarter (tabel 2-soort). In en in de directe omgeving van het plangebied zijn gedurende de veldbezoeken geen sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een vaste verblijfplaats van Steenmarter. Vaste verblijfplaatsen van andere zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aangetroffen in het plangebied en worden ook niet verwacht. Er is wel een aantal vaste verblijfplaatsen van enkele laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten of vastgesteld, namelijk van Bosmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Veldmuis, Rosse woelmuis, Huisspitsmuis en Egel.

Bij de planrealisatie kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele van deze laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor bovengenoemde laag beschermde kleine zoogdieren geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze laag beschermde zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij)

3.5 Broedvogels

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespendif, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor een aantal andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Als nesten van genoemde soorten worden aangetroffen dient een omgevingscheck te worden uitgevoerd. Een deskundige moet vaststellen of er voor de soort een vervangende, potentiële nestlocatie en/of foerageergebied te vinden is in de omgeving. Als dat niet het geval is dient er een alternatieve nestlocatie en/of foerageergebied te worden aangeboden. Indien dat ook niet mogelijk is dient er ontheffing te worden aangevraagd.

Steenuil

Volgens de familie Schuthof komt de jaarrond beschermde Steenuil voor op het terrein. De meest geschikte locatie voor deze soort binnen het plangebied is de vervallen schuur. Doordat tijdens het veldbezoek de zolder van genoemde schuur vanwege instortingsgevaar niet kon worden betreden heeft geen volledige inspectie plaats kunnen vinden. Omdat de schuur echter bij de beoogde plannen behouden blijft zal er echter geen (eventueel aanwezige) broedplaats van Steenuil verdwijnen. Bovendien blijft voldoende foerageergebied (paardenweitjes, open stallen en beplanting) aanwezig in de nabijheid van de eventuele broedlocatie. Ook tijdens de bouwwerkzaamheden blijft voldoende foerageerbiotoop beschikbaar omdat een groot deel van de beplanting en paardenweitjes behouden blijft. De functionaliteit van het leefgebied van Steenuil blijft tijdens en na uitvoering van de werkzaamheden dan ook gewaarborgd.

Huismus

In de huidige stallen zijn veel Huismussen aanwezig. Tijdens het veldbezoek zijn hier diverse in gebruik zijnde nesten aangetroffen. Door de beoogde plannen verdwijnen geen stallen, maar worden wel nieuwe gerealiseerd. Dit zal tot gevolg hebben dat meer broedgelegenheid en voedsel beschikbaar zal komen voor Huismus. De functionaliteit van het leefgebied blijft door de plannen dan ook gewaarborgd.

Voor de aanwezigheid van (broedplaatsen van) andere vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn, zijn geen aanwijzingen gevonden. Deze worden zodoende ook niet verwacht in het plangebied.

Overige soorten

Door de aanwezigheid van opgaande beplanting in het plangebied is broedbiotoop aanwezig voor vogels van struwelen en tuinen als Houtduif, Merel, Groenling, Zanglijster, Winterkoning, Ringmus, Heggenmus, Tjiftjaf, Zwartkop en Vink te verwachten. Daarnaast zijn in de stallen broedvogels aangetroffen als Boerenwaluw (twee bezette nesten) en Turkse tortel.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart.

De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. Echter, een soort als Boerenwaluw broedt soms tot half september, de Houtduif tot half november en de Turkse tortel soms tot half december.

Door de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het veelal mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedende vogels afwezig zijn, is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

3.6 Overige soorten

In het plangebied is geen permanent oppervlaktewater aanwezig, voortplanting van amfibieën en het voorkomen van vissen kan daarmee worden uitgesloten. In ruige overhoekjes binnen het plangebied en in de strooisellaag onder de beplanting is wel geschikt, maar beperkt, overwinteringsbiotoop voorhanden voor bijvoorbeeld de laag beschermde Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander (tabel 1-soorten).

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen deze soorten geschaad worden bij uitvoering gedurende het winterhalfjaar. Voor bovengenoemde laag beschermde amfibieën geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de

Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze laag beschermde amfibieën niet aan de orde is.

Wegens het ontbreken van geschikt voortplantingsbiotoop, voor strikt beschermde soorten, in de nabijheid van het plangebied, worden geen zwaarder beschermde overwinterende amfibieën in het plangebied verwacht.

Uit het veldonderzoek, de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens kan geconcludeerd worden dat er geen reptielen of beschermde ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn.

4 Geraadpleegde bronnen

- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Creemer, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Huijbregts, H. (2003). Beschermde kevers in Nederland (Coleoptera). Nederlandse faunistische mededelingen: 19.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Provincie Gelderland - Atlas Groen Gelderland
(<http://geodata2.prv.gelderland.nl/apps/groengelderland/>)
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

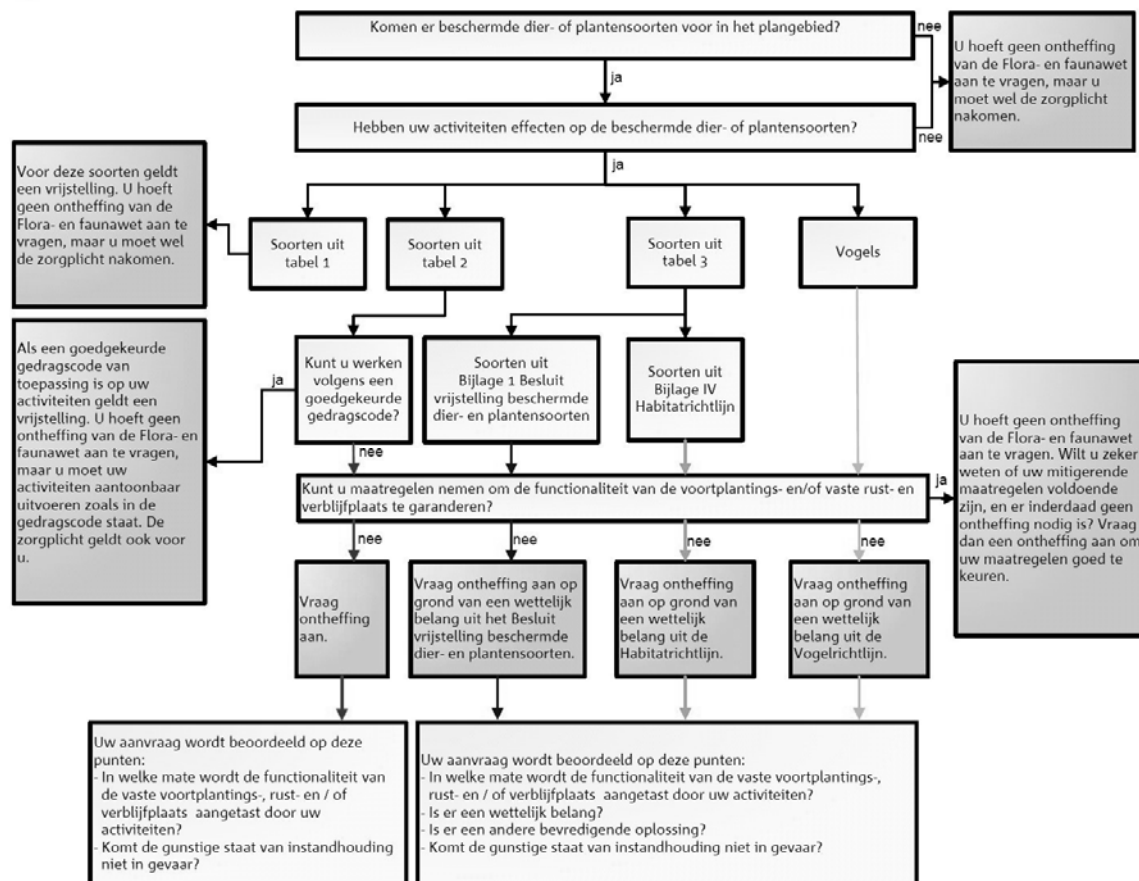
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.